

HYVÄ KYSYMYKS

**ONKO
NEW YORK
NYT
SOSIALISTINEN?**

+ Onko SOSIALISMI yhä tabu SUOMESSA?

OPISELIJAT vastaavat

Anarkisti SAARNAA taas

AFFINITY, ilmainen lounas?

ONKO SOSIALISMI YHÄ TABU?

Nuorisojärjestöjen kiista paljastaa ideologian pelon politiikassa.

Ilta-lehti julkaisi eilen tiistaina uutisen (IL, 4.11.) Vasemmistonuorten kesällä 2025 perustetun sosialistisen työryhmän julkaisemasta pamfletista, jossa vaaditaan tuotantovälineiden haltuunottoa ja luokkataistelun voimistamista. Kohu-uutinen herätti heti voimakkaita reaktioita. Demarinuoret vastasivat nopeasti Instagram tilillään (@Demarinuoret), vaatimalla Vasemmistoliitolta irtisanoutumista kommunistisesta vallan-kumousromantiikasta ja totalitarismista. Mutta mitä tämä kiista kertoo suomalaisesta poliittisesta ilmapiiristä – ja erityisesti suhtautumisesta sosialismiin?

Demarinuorten puheenjohtaja Emilia Kangaskolkka totesi päivityksessä, että "Vallankumoukselliset aatteet eivät voi olla osa nykypäivän poliittista keskustelua" ja syytti Vasemmistoliittoa totalitarismin ja kommunismin haikailemisesta. Vasemmistonuorten puheenjohtaja Pinja Vuorinen puolestaan painotti Ilta-lehden haastattelussa, että pamfletti ei edusta Vasemmistonuorten virallista linjaa, vaan on osa sisäistä poliittista keskustelua. Tämä asetelma nostaa esiin kysymyksen: missä kulkee raja ideologisen keskustelun ja poliittisen vastuun välillä? Ja ymmärtääkö ihmiset todella sen että Vasemmistoliitto ja Vasemmistonuoret eivät ole sama asia?

Pamfletin sisältö; tuotantovälineiden haltuunotto, riiston lopettaminen ja työväenluokan voimaannuttaminen, herättää kysymyksen: miksi sosialismi herättää niin voimakasta vastustusta, vaikka sen perusajatuksot liittyvät tasa-arvoon, yhteiseen omistukseen ja yhteiskunnalliseen oikeudenmukaisuuteen? Onko mahdollista, että sosialismi nähdään yhä liian mustavalkoisesti, joko utopiana tai uhkana? Voisiko sen perusperiaatteita tarkastella uudelleen, ilman ideologista painolastia? Ja ennen kaikkea: miksi yhteiskunnallinen muutos, joka tähtää tuotannon ja vallan demokraattisempaan jakautumiseen, herättää enemmän pelkoa kuin uteliaisuutta?

TOIMITUS POHTII

Nuorisojärjestöjen välinen kiista ei ole vain ideologinen yhteenotto, vaan se on peili sille, miten suomalaisessa politiikassa suhtaudutaan vaihtoehtoihin yhteiskuntamalleihin.

Pohjoismaiset hyvinvointivaltiot ovat rakentuneet sosialidemokraattien ja sosialistien yhteistyön varaan: julkinen terveydenhuolto, koulutus ja sosiaaliturva ovat esimerkkejä yhteiskunnallisista rakenteista, jotka ovat syntyneet ajatuksesta, että yhteinen hyvä voi olla yksilön etua tärkeämpää. Silti, kun puhe tänä päivänä siirtyy sosialismiin ideologisen vaihtoehdon, keskustelu kääntyy pelkoon totalitarismista ja historiallisista epäonnistumisista.

Ehkä kysymys ei ole siitä, voiko sosialismi toimia, vaan siitä, uskalletaanko sitä enää edes ajatella.

Kirjallisuus voi tarjota malleja, jotka haastavat pelon ja mustavalkoisen ajattelun. Esimerkiksi W. Paul Cockshottin ja Allin Cottrellin teos Uusi sosialismi, Suora demokratia ja suunnitelmatalous esittää, että sosialismi voidaan rakentaa demokraattisesti ja teknologisesti realistisena vaihtoehtona kapitalismille, ilman totalitarismin ihannointia. Kirja muistuttaa siitä, että suunnitelmatalouden ja kollektiivisen omistuksen ideoita voidaan käsitellä analyyttisesti: tarkastellen sekä historiallisia epäonnistumisia että konkreettisia saavutuksia kuten laajaa koulutusta ja kansanterveyden parannuksia.

Käytännön esimerkeistä taas muun muassa Norjassa öljyvarat on sijoitettu valtion rahastoon joka hyödyttää koko kansaa, Costa Ricassa koulutus ja terveydenhuolto ovat prioriteetteja vaikka maa ei ole rikas ja Islannissa pankkikriisin jälkeen kansalaiset vaativat demokraattisempaa talouspolitiikkaa. Samaan aikaan, kun maailmalla keskustellaan yhä enemmän taloudellisesta eriarvoisuudesta, ilmastokriisistä ja demokratian kriisistä, voisiko sosialismi tarjota työkaluja näiden ongelmien ratkaisemiseen – ei vallankumouksellisenä uhkana, vaan yhteiskunnallisena kehityssuuntana?

Mitä mieltä sinä olet? Onko sosialismi vain menneisyyden haamu – vai tulevaisuuden mahdollisuus, jota emme ole vielä uskaltaneet kohdata uudestaan?

MITÄ ILTAKOULUSSA AJATELTIIN?

5.11.2025

Toim. Väinö Jylhämo & Aapeli Niskanen

Iltakoulu on Tampereen yliopiston politiikan tutkimuksen opiskelijoiden ainejärjestö. Etsimme heidän hengailutilansa ja kävelemme sisään. Arvio osuu oikeaan. Täällä on ihmisiä valmiina reagoimaan kuumiin politiikan kysymyksiimme ja aiheisiin jotka ovat tapahtuneet vain alle vuorokauden sisällä tästä hetkestä: New Yorkin pormestariksi on noussut yöllä Zohran Mamdani, omien sanojensa mukaan demokraattinen sosialisti. Lisäksi Iltalehti teki kohujutun Vasemmistonuorten sosialistisesta työryhmästä – joka todella on sosialistinen. Aloitetaan New Yorkilla.

Toimittaja: ”Onko New York nyt sosialistinen?”

Opiskelija, 22: ”Ei tietenkään, sillä ei hän voi pormestarina yhtäkkiä toteuttaa mitä vain haluaisi.”

Toimittaja: ”Voiko hän kuitenkin muuttaa asioita New Yorkissa?”

Opiskelija, 22: ”Voi, hän voi etenkin vaikuttaa ilmapiiriin ja nuorten New Yorkilaisten uskoon poliittisen osallistumisen vaikuttavuudesta. Konkreettisesti tuskin tulee pystymään toteuttamaan kaikkia lupauksiaan.”

Toimittaja: ”Onko New York nyt sosialistinen?”

Opiskelija: ”Yhdysvaltojen [poliittisen] skaalan huomioiden paperilla asia voi näin olla. Vaikea sanoa saako ajettua haluttuja muutoksia läpi. Joka tapauksessa ei ehkä edustaisi kauhean perinteistä sosialistista muutosta. Parempi suunta kyllä. Luokittelee itsensä demokraattiseksi sosialistiksi... Paavo Arhinmäki sanoi kuvailevansa omaa ajatteluaan samoin.”

Toimittaja: ”Onko sosialismi tabu Suomessa?”

Opiskelija: ”Se on hyvä kysymys! En näe sitä tabuna mutta kyseessä on kyllä polarisoitunut termi joka on menetännyt muotonsa. Näen että ihmiset ymmärtävät sen hyvin väärällä tavalla. Vähän niinkuin sana kommunismi, se herättää hyvin paljon tunteita, hyvin sellaisia, lähes eläimellisiä tunteita ihmisissä.”

Toimittaja: ”Onko New York nyt sosialistinen?”

Opiskelija, 24: ”Sen voi ainakin todeta että demokraattiseksi sosialistiksi julistautuneelle henkilölle ja hänen ajamalle poliitikalleen on selkeästi kysyntää. Siihen nähden kyllä.”

Toimittaja: ”Onko Zohran Mamdani sosialisti?”

Opiskelija, 24: ”Vaatisi laaja-alaisempaa analyysia, jotta voisi vastata mihin poliittiseen ideologiaan hän asettuu. Arvioidaanko esimerkiksi konkreettisia poliittisia tekoja vai lausuntoja? Näin [socialistiksi] hän on itseään kutsunut ja näen että se kyllä kuvastaa jokseenkin oikein.”

Toimittaja: ”Pystyykö Mamdani muuttamaan asioita hänen kutsumaansa sosialistisempaan suuntaan?”

Opiskelija, 24: ”Hirveän syvällisesti en New Yorkin politiikasta tiedä mutta yleisellä tasolla voi asettaa suuntaviivoja ja vaikuttaa poliittiseen ilmapiiriin. Konkretian taso riippuisi siitä, miten paljon hän saa tukea oman puolueensa sisältä, senaatista ja edustajainhuoneesta. Tuen määrä on vielä kysymysmerkki ja se on herättänyt keskustelua.”

Toimittaja: ”Liittyen vasemmistonuorten sosialistiseen työryhmään ja Iltalehden kohuotsikkoon, viimeinen kysymys kuuluu: Onko sosialismi tabu Suomessa?”

Opiskelija, 24: ”Hyvä kysymys ja tämän voi laajentaa Suomen ulkopuolellekin. Näkisin että se on jokseenkin herkkä aihe vielä. Tulehdusherkässä poliittisessa ilmapiirissä aika moni aihe kyllä herättää kärkkäitä ja voimakkaita mielipiteitä, mikä sitten vie tilaa oikealta keskustelulta. Mutta ympäripyöreästi jollain tasolla vastaan, joo.”

Haastatteluja tehdessämme kohtasimme mietiskeleviä ”hyvä kysymys” -reaktioita kysymyksillemme jopa neljä kertaa. Tämä kertoo luonnollisesti siitä että teemme jotain oikein.

OSTA

Affinity

Tässä on vaihtoehto sille kuka etsii ammattimaista ohjelmistoa kuvankäsittelyyn, julkaisun taittoon tai graafiseen suunnitteluun. Tämän kaiken tarjoaa Affinity ilmaiseksi. Ei tilauksia eikä hämää bisnestä. Affinity avaa Adobe-tiedostosi joten siirtymä uuteen on helppoa.

Aiheellista on kuitenkin kysyä miten ilmaisuus on mahdollista. Hiljattain Affinityn kehittäjän Serifin emoyhtiöksi osti itsensä kaikille somettajille tuttu Canva. Canva tarjoaa Affinityn kautta maksullisia tekoälyominaisuuksia jotka ovat vapaaehtoisesti valittavissa jos käyttäjä kokee ne tarpeellisiksi. Itse Affinity on siis ilmainen ja Canva luottaa siihen, että ilmaisen Affinityn kautta käyttäjiä päätyy maksamaan tekoälylisästä. Onko tämä ilmainen lounas? Aika lähellä sitä.

Se kasvaako Canvan himo vielä suuremmaksi, on kysymysmerkki. Affinityn työntekijät tietenkin vakuuttavat että tuotteella on luotettava tulevaisuus.

MYY

Adobe

Adobe on ohjelmistontarjoaja jonka tuotteet ovat iskostuneet itsestäänselvyyksiksi jokapäiväiseen elämäämme. Eikö olekin kuitenkin outoa tilata samaa tuotetta kuukausittain? Näin ei ole aina ollut ja Adobe edustaa sitä teknofeudalismin eturintamaa, jossa ihmiset totutetaan tilaamaan tuotteita sen sijaan, että ne oikeasti omistettaisiin. Hinnat saattavat nousta yhtiön mielen mukaan ja tilausten lopettamisesta on jopa saatu peruutusmaksuja, jos kuluttaja ei ole lukenut pientä pranttia oikein. Vuonna 2024 uutistoimisto Reuters uutisoi Yhdysvaltain kauppakomission haastavan Adoben oikeuteen peruutusprosessin hankaloittamisesta(Reuters, 17.6.24).

Adoben historiasta voi vuosien varrelta löytää muitakin asiakkaiden kannalta ongelmallisia sattumuksia liittyen esimerkiksi tietoturvaan tai käyttäjätietojen luvattomaan hyödyntämiseen.

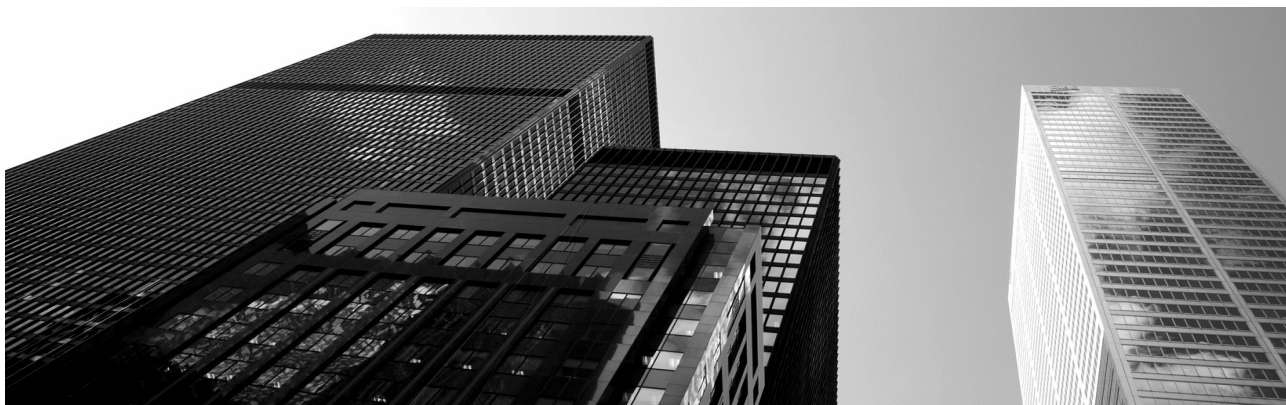
OSUUSKUNTA

Univaltakunta

Osuuskunta on yritysmuoto, jolla on helpompi toteuttaa tasavertaista liiketoimintaa ja työntekoa. Me Hyvässä kysymyksessä haluamme esitellä osuuskuntia, joiden pariin kuluttaja voi tarvittaessa kääntyä. Vinkkaa meille osuuskunta, jonka tiedät!

Univaltakunta on musiikin tuotantostudio jonka yritysmuoto on osuuskunta. Univaltakunta toimii Jyväskylässä ja tuottaa analogisesti äänitettyä musiikkia. Jos tarvitset äänitysstudiota omakustannejulkaisullesi, on tässä varteenotettava vaihtoehto!

ANTIKAAPITALISTIN PÖRSSI

Tulevaisuuden talous

Vili Antero Jousi

Talousjärjestelmä, jossa päätökset tuotannosta, jakamisesta ja työstä hoidetaan paikallisten, vapaaehtoisten yhteisöjen kautta ilman keskitettyä talousvaltaa, tuottaisi parempia inhimillisiä ja ekologisia tuloksia kuin nykyinen markkina- ja valtiokeskeinen järjestelmä. Esitän pääargumentit tehokkuudesta, oikeudenmukaisuudesta, vapaudesta, resilienssistä ja toteutettavuudesta sekä päätelmän niiden yhdistelmästä.

Tehokkuus ja resurssien kohdentaminen

Poistettu voitontavoitteen priorisointi mahdollistaa resurssien suuntaamisen suoraan ihmisten tarpeisiin sen sijaan, että tuotanto palvelisi ensisijaisesti voiton maksimointia. Tämä vähentää yli- ja alituotantoa sekä markkinahäiriöiden aiheuttamaa hukkaa. Horisontaaliset tuotanto-verkostot yhdistävät osaamisen ja materiaalit paikallisesti, mikä lyhentää toimitusketjuja ja pienentää logistiikkakustannuksia sekä päästöjä. Kollektiivinen suunnittelu työkalujen ja raaka-aineiden jaolla mahdollistaa paremman skaala-hyödyn ja joustavamman uudelleenkäytön, mikä parantaa kokonaistuottavuutta ilman ylikapasitointia.

Oikeudenmukaisuus ja taloudellinen tasa-arvo

Tulonjako perustuu tarpeeseen ja panokseen, ei omistukseen tai rahoitusasemaan, mikä vähentää köyhyyttä ja sosiaalista syrjäytymistä.

Poistettu periytyvä taloudellinen valta katkaisee dynastiset eriarvoisuuden mekanismit ja avaa mahdollisuudet laajemmalle yhteiskunnalliselle mobiliteetille. Työn ja vapaa-ajan tasapaino paranee, kun työorganisaatiot hallinnoivat itse työolojaan ja tuotannon rytmisiä yhteisöllisesti, mikä lisää elämänlaatua ja terveellisyttä.

Vapaus, itsehallinto ja osallistuminen

Suora päätöksenteko paikallisissa kokoonpanoissa lisää osallistumista ja legitimitettiin verrattuna ylhäältä ohjattuihin instituutioihin. Vapaa yhdistyminen ja hajautettu hallinto mahdollistavat erilaisia yhteisöratkaisuja, jolloin monimuotoisuus ja kulttuurinen itseilmaisuus vahvistuvat. Itsenäisyys palkansaajasta työnantajan absoluutiseen valtaan antaa työntekijöille todellista vaikutusvaltaa työpaikan olosuhteisiin ja tulonmuodostukseen.

Kestävyys ja ympäristö

Tuotanto paikallisten tarpeiden mukaan vähentää pikavoittoihin perustuvaa lyhytikäisten tuotteiden valmistusta. Yhteisöllinen hallinta kannustaa pitkäjänteiseen luonnonvarojen käyttöön, koska seuraavat sukupolvet ovat osa samoja yhteisöjä eikä lyhyen aikavälin voitontavoittelua aja ulkopuolinen sijoittajapaine. Ekosysteemien säilyttäminen sisällytetään taloudellisiin päätöksiin, mikä vähentää biodiversiteetin katoamista ja ilmaston kuormitusta.

Resilienssi ja sopeutumiskyky

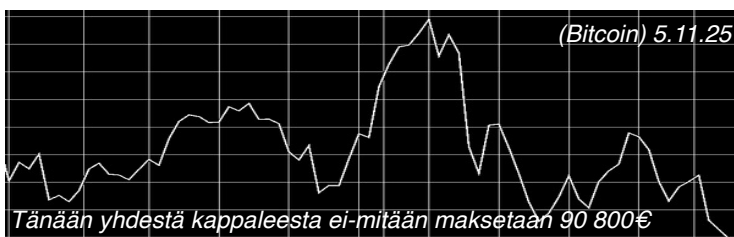
Hajautetut, verkottuneet tuotantoyksiköt sietävät paremmin häiriöitä kuin keskitetyt järjestelmät, sillä paikalliset ratkaisut korvaavat helposti katkeneita toimitusketjuja. Vapaa vaihtaminen ja resurssien jakaminen yhteisöjen välillä mahdollistaa nopean sopeutumisen taloudellisiin ja ympäristömuutoksiin. Innovaatiot leviävät horisontaalisesti, koska käytännön ratkaisuja jaetaan suoraan toimijoiden välillä ilman byrokraattisia pullonkauloja.

Toteutettavuus ja siirtymäpolku

Kokeelliset paikalliset mallit ja työpaikkademokratia toimivat kokeilualustoina laajemmalle muutokselle: osuuskunnat, yhteisöomisteiset yritykset ja vapaaehtoiset resurssipoolit näyttävät toiminnallisuuden periaatteet. Vähittäinen laajentaminen epäonnistumisherkillä aloilla ja vahvistaminen toimivilla käytännöillä mahdollistaa hallitun siirtymän ilman yhteiskunnallista katastrofia. Sopimus pohjaiset vaihtomekanismit ja vapaaehtoiset federaatiiviset verkostot korvaavat byrokraattisia säätelyrakenteita ja tarjoavat oikeusvarmuutta ja toimeenpanokyvyn.

On aika siis toimia?

Vapaaehtoiseen, yhteisölähtöiseen talousjärjestelmään perustuva malli parantaisi resurssien kohdentumista, lisäisi taloudellista tasa-arvoa ja osallistavaa vapautta, vahvistaisi ympäristön suojelua ja tekisi yhteiskunnasta resilientimmän. Siirtymä voidaan toteuttaa vaiheittain laajentuvien kokeilujen ja työpaikkatason demokratian kautta, mikä tekee ehdotetusta muutoksesta sekä pragmaattisesti mahdollisen että eettisesti perustellun.

Onko 2020-luku uusi 1960-luku aktivismissa?

Mitä yhteistä on 1960-luvun aktivismilla sekä 2020-luvun aktivismilla? Eräitä viimeisimpiä kirjoja, joita olen lukenut, ovat olleet usean kirjailijan kirjoittamat *Vimmaa ja Voimaa*: Suomen Teiniliitto ja yhteiskunta sekä *Demarinuorten historiikki Sosialismiin!* Teokset ovat antaneet itselleni perspektiiviä näkemään syklisyyden, joka aktivismiin eri vuosina liittyy. Koska maailman keskeisiä ongelmia, kuten jatkuva kasvu, ei ole onnistuttu ratkaisemaan ovat samat teemat toistuneet kerta toisensa jälkeen.

Yhteys, jonka väistämättä huomaa tarkastellessa 1960-luvun aktivismia, on kansainvälisen solidaarisuuden nouseminen aktivismin kärkeen. Moni muistaa varmasti kuulleen tai aikalaisista jopa osallistuneensa Vietnamin sodan vastaisiin mielenosoituksiin. Ensimmäinen televisiosota sai kansalaiset eri maissa kaduille kamppailemaan yhdysvaltalaisesta imperialismista vastaan Vietkongin ja Pohjois-Vietnamin puolesta. Nykyajan sukupolvilla on nyt uusi Vietnam: Palestiina. Palestiinalaisille osoitettu solidaarisuus läpäisee yhteiskunnan kiihkeimpiä konservatiiveja ja sionisteja lukuunottamatta samaan tapaan kuin Vietnam-solidaarisuuskin läpäisi. Valtaapitäviä painostetaan toimimaan Palestiinan puolesta mielenosoituksin, adressein sekä muiden keinojen avulla samalla laajuudella kuin 1960-70-luvuilla Vietnamin puolesta.

Solidaarisuuden lisäksi vasemmistossa on nykyään radikaali kulttuuripainotus suurta. Se näkyy sekä seksivasemmistossa että perinteisessä kulttuurivasemmistossa. Kiinnostus kulttuuria ja sen sortavia rakenteita kohtaan on ollut aina vasemmistolle tärkeää, mutta nyt se on ottanut samantyyllisen muodon kuin 1960-70-luvuilla.

Erityisesti 1960-lukua ja 2020-lukua yhdistää kiinnostus seksuaalisuutta kohtaan. Mikä meitä vaivaa-podcast analysoi uusimmassa jaksossaan seksivasemmistoa ja löytää saman yhteyden 1960-luvulle. Molemmissa näkökulma on halu ja sen vapauttava voima. Siinä missä silloinen vasemmisto tutki Wilhelm Reichiä ja Herbert Marcusea, on nyt rinnalle tullut myös halua painottavat Gilles Deleuze ja Felix Guattari. Kulttuurivasemmisto on haluvasemmistoa niin 1960-luvulla kuin 2020-luvulla.

Yhdysvalloissa voidaan huomata vasemmiston kasvaminen ja radikalisoituminen. Yhä useammat toimivat ruohonjuuritasolla maahanmuuttovirastoa ICE:tä ja Trumpin hallinnon fasistista politiikkaa vastaan käyttäen suoraa toimintaa ja mielenosoituksia aseinaan. Jacobin-lehden mukaan (New Poll: Democratic Socialism Is Now Mainstream, 15.9.2025) 58 prosenttia demokraateista pitää demokraattista sosialismia parempana järjestelmänä kuin kapitalismia. Konkreettisesti sosialismin suosio yhdysvaltalaisen keskuudessa näyttäytyy Zohran Mamdanin suosiona New Yorkin pormestarikisassa. Lisäksi artikkeli kertoo, että demokraatit suosivat Mamdanin ohella muitakin vasemmistolaisia kuten Alexandra Ocasio-Cortesia ja Bernie Sandersia.

Sosialismi ja antikapitalismi ovat siis valtavirtaa Yhdysvalloissa, kuten se oli 1960- ja 70-luvuilla. Yhdysvaltojen politiikan avoin suuryritysmuutos on herättänyt kansalaiset toimimaan kapitalismia vastaan. Koska tunnetaan, että Yhdysvaltojen trendit kulkeutuvat muualle maailmaan, kuten Suomeen, pienellä viiveellä, voidaan varmasti hyvinkin odottaa vasemmiston uutta nousua valtavirtaan. Sitä odotellessa on hyvä järjestää vaikka muutama mielenosoitus jouduttamaan sitä.

...Tarvitaanko nostalgiaa enää jos kaikki tapahtuu sellaisenaan uudelleen?

...TÄMÄ LEHTI ETSII...

*Kirjatoimittajaa
Tulevaisuustoimittajaa / selvännäkijää
Uutissähköttäjää
Taloustoimittajaa
Pilapiirtäjää
Sarjakuvittajaa
...*

Ota yhteyttä

**HYVÄ
KYSYMYKS**

Päätoimittaja: Väinö Jylhä
Toimituspäällikkö: Vili Antero Jousi
Toimitussihteeri: Antti Häkkinen
Toimitus: Aapeli Niskanen, Aarni Hirvonen

IG Hyvä Kysymys

www.hyvakysymys.info

toimitus@hyvakysymys.info

ISSN 3087-6591

Hekuma ry